

wiejskie, a w ujęciu całego województwa ujemnego salda migracji w ruchu międzywojewódzkim). Zjawiska te składają się na III fazę transformacji demograficznej, czyli modelowego rozwoju liczby ludności wynikającego z przejścia od wysokich do niskich współczynników śmiertelności i urodzeń oraz związanej z nimi zmiany przyrostu naturalnego. Fazę tą nazywa się „przejściem demograficznym”. Konsekwencją zmian zachodzących w tej fazie jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Województwo kujawsko-pomorskie już od kilkunastu lat notuje zmiany struktur wieku, a w kolejnych latach wejdą one w bardzo zaawansowaną fazę, kiedy takie niedostosowanie będzie skutkowało znaczącym obniżeniem jakości życia bardzo dużej części mieszkańców. W kontekście starzenia się ludności, kluczowe znaczenie mają: usługi publiczne (zwłaszcza aspekty związane ze zdrowym i aktywnym starzeniem się – ochrona zdrowia i instytucjonalne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz usługi opiekuńcze, w tym usługi opiekuńcze oferowane w ramach systemu pomocy społecznej), transport publiczny i dostępność przestrzeni publicznych oraz dostosowanie przestrzeni i budynków do potrzeb osób starszych.

1. Głównym przejawem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa jest wzrost bezwzględnej liczby ludności w wieku poprodukcyjnym¹⁹. W okresie 2010-2018²⁰ liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w województwie kujawsko-pomorskim wzrosła z 335,0 tys. do 436,5 tys. osób (wzrost o 30%), co daje średnio rocznie wzrost o ponad 12 tys. osób. Tak duży wzrost jest następstwem osiągnięcia wieku emerytalnego przez osoby urodzone w okresie wyżu powojennego, zanotowanego w latach 50-tych XX wieku.
2. Prognoza demograficzna zakłada wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do 2030 r. do 520,3 tys. osób (wzrost o 26% w stosunku do roku bazowego).
3. Oprócz wchodzenia w wiek poprodukcyjny bardzo licznych roczników, proces starzenia się społeczeństwa jest także związany z wydłużaniem się przeciętnego trwania życia, będącego wynikiem postępu cywilizacyjnego (rozwoju nowych technologii medycznych i nowoczesnych metod profilaktyki) i poprawy jakości życia (wzrostu poziomu dochodów, polepszenia warunków zamieszkania i pracy, podnoszenia poziomu i dostępności do wysokiej jakości usług medycznych). W województwie kujawsko-pomorskim długość życia mężczyzn w 2017 r. wynosiła 74,0 lata, a kobiet była o 7 lat dłuższa i wynosiła 81,0 lat. W analizowanym okresie mężczyźni żyli o 3,0, a kobiety o 1,4 lata dłużej niż jeszcze 10 lat temu i odpowiednio o 5,6 i 4,3 lat dłużej niż 20 lat temu, co wskazuje na wyraźną stałą tendencję wzrostową wskaźnika.
4. Powyższy proces przyczynia się do wzrostu liczby ludności w najstarszych grupach wiekowych. Między 2010 r. a 2018 r. liczba osób w wieku powyżej 80 lat w województwie wzrosła o 26% (z 65,9 tys. osób do 83,1 tys. osób). Prognoza demograficzna przewiduje dalszy wzrost liczebności tej grupy wiekowej do wartości 114,3 tys. osób w 2030 r., przy czym zakłada szczególnie duże natężenie wzrostu od 2026 r., gdy wiek ten zaczął osiągać liczne roczniki osób urodzonych po II wojnie światowej.
5. Proces starzenia się społeczeństwa należy rozumieć nie tylko jako wzrost bezwzględnej liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, ale także jako wzrost udziału tej grupy w całkowitej liczbie ludności. Zachodzi on na skutek zmiany proporcji pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi względem siebie w wyniku jednoczesnego wzrostu liczebności grupy osób w wieku poprodukcyjnym i spadku liczebności grupy osób w wieku przedprodukcyjnym²¹ oraz produkcyjnym²². Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w 2018 r. w województwie kujawsko-pomorskim wynosił 21,0% (w 2010r. wynosił 16,0%).
6. Jednocześnie odwrotne procesy zachodzą w stosunku do grupy osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym - zarówno liczba ludności jak i udział tych grup wiekowych w ludności ogółem w województwie spada.
7. Infrastruktura pomocy społecznej służąca obsłudze seniorów jest w kujawsko-pomorskim na tle innych województw rozwinięta stosunkowo dobrze (wskaźniki należą do najwyższych), choć generalnie placówki te nie są dedykowane stricte dla seniorów. I choć seniorzy stanowią główną grupę osób korzystających z niej, to nie kryterium wieku ma tu decydujący charakter. Należy podkreślić, że wobec

¹⁹ Kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej.

²⁰ Dane dla lat 2010-2018 podawane są dla aktualnego stanu wg BDL GUS.

²¹ Osoby w wieku do 17 lat.

²² Kobiety w wieku od 18 do 60 lat oraz mężczyźni w wieku od 18 do 65 lat.